

ARBETSPOLITISKA UTSKOTTETS UTLÅTANDE 2/1998 rd

Regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa

Till Försvarsutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 30 oktober 1997 regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa till försvarsutskottet för behandling. Försvarsutskottet begärde i sitt brev 18.11.1997 att arbetspolitiska utskottet skall avge utlåtande i frågan framför allt med avseende på arbets- eller tjänsteförhållandenas fortbestånd.

Sakkunniga

Med anledning av ärendet har utskottet hört

- äldre regeringssekreterare Seppo Kipinoinen och överste Paavo Kiljunen, försvarsministeriet
- konsultative tjänstemannen Riitta Nordberg, arbetsministeriet

- assessor Kaarina Buure-Hägglund och kommandören för Björneborgs brigad, överste Olli-Matti Multamäki, Försvarsmaktens huvudstab
- ordföranden för Officersförbundet, överstelöjtnant Pekka Kouri, Akava
- förhandlingschef Rauno Lindahl, Servicearbetsgivarna
- juristen Markus Sädevirta, Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC
- juristen Outi Raitoaho, Finlands Kommunförbund
- ordförande Vesa Yrjölä, Suomen Sinibaretti-liitto
- lagfarne ombudsmannen Risto Tuominen, Företagarna i Finland
- vicehäradschef Markus Äimälä, Industrins och Arbetsgivarnas Centralförbund TT
- juristen Jorma Skippari, Tjänstemannacentralorganisationen FTFC.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att i lagen om Finlands deltagande i fredsbevarande verksamhet som baserar sig på beslut av Förenta Nationerna och Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa (lagen om fredsbevarande verksamhet) tas in be-

stämmelser som reglerar arbets- eller tjänsteförhållandets fortbestånd för dem som deltar i fredsbevarande tjänstgöring eller utbildning.

Lagen avses träda i kraft så snart som möjligt efter att den har antagits och blivit stadfäst.

UTSKOTTETS STÄLLNINGSTAGANDEN

Motivering

Arbetspolitiska utskottet tar i sitt utlåtande ställning till lagförslaget endast utifrån sitt eget verksamhetsområde och behandlar i enlighet med försvarsutskottets begäran om utlåtande endast anställningstryggheten under fredsbevarande tjänstgöring eller utbildning för fredsbevarande verksamhet.

I den gällande 21 § i lagen om fredsbevarande verksamhet föreskrivs att en person, som är i statens tjänst och antas till tjänstgöring i en fredsbevarande organisation eller till utbildning för fredsbevarande verksamhet, skall beviljas oavlönad tjänstledighet eller befrielse från arbetet. Denna rätt tillkommer bara dem som är anställda i statens tjänst. Enligt propositionen leder den svaga anställningstryggheten till svårigheter att rekrytera fredsbevarande personal. En förbättrad anställningstrygghet antas leda till att antalet sökande till fredsbevarande uppgifter ökar. Utskottet förhåller sig positivt till försöken att öka antalet sökande, eftersom de som är mest lämpade för fredsbevarande uppgifter då kan väljas ut.

I propositionen tas frågan om ett förbättrat arbets- och tjänsteförhållande upp främst utifrån den fredsbevarande verksamheten. Lagförslagets konsekvenser för arbetsgivarna, arbetstagarerna eller de arbetssökande behandlas inte i detalj. Propositionen beräknas inte ha några betydande ekonomiska eller organisatoriska verkningar. Årligen skulle uppskattningsvis 100 kommun- och 500 privatanställda beröras av den förbättrade anställningstryggheten.

Lagförslaget förbättrar anställningstryggheten för personer i tills vidare gällande arbets- eller tjänsteförhållanden, eftersom anställningsförhållandet inte får avbrytas eller sägas upp medan den fredsbevarande tjänstgöringen eller utbildningen för fredsbevarande verksamhet pågår. Dessutom innebär lagförslaget att de privat- och kommunanställda deltagarna i verksamheten inte längre särbehandlas utan ges samma ställning som statsanställda.

En del av de sakkunniga som utskottet hört har gjort den bedömningen att en förbättring av arbets- och tjänsteförhållandet kan göra det svårare

att sysselsätta dem som deltar i fredsbevarande verksamhet. I synnerhet med tanke på beredskapsstyrkorna är detta ett betydande missförhållande, eftersom aktionsberedskapsförbindelsen ingås efter avslutad bevärings-tjänstgöring när den berörde sällan har något yrke eller någon arbetsplats. Om bedömningen att sysselsättningen försvåras håller streck, kommer det att minska intresset för fredsbevarande verksamhet, och syftet med lagförslaget kommer inte att nås.

Den förbättrade anställningstryggheten påverkar i synnerhet små företag och arbetsgivare med få anställda. Allra svårast blir det för de arbetsgivare vars anställda har någon speciell yrkesfärdighet och därför inte lätt kan ersättas av någon annan. Situationen kompliceras ytterligare av att en anställd, som har ingått en tjänstgöringsförbindelse, kan kallas till utbildning eller tjänstgöring med kort varsel. Den som har ingått förbindelsen är skyldig att infinna sig till utbildning eller tjänstgöring inom sju dagar efter att han fått kallelsen. I motsats till exempelvis bevärings-tjänstgöringen, den frivilliga militärtjänsten för kvinnor eller civiltjänsten är det dessutom svårt att på förhand beräkna hur lång utbildningen och tjänstgöringen blir.

Den fredsbevarande personalen är anställd av staten som representeras av försvarsministeriet som arbetsgivare. Det har betraktats som principiellt betänkligt att denna personal samtidigt har kvar sitt arbets- eller tjänsteförhållande till en annan arbetsgivare. Den nuvarande lagen känner inte till detta problem, eftersom arbets- och tjänsteförhållandet är tryggt endast för dem som är i statens tjänst.

Utskottet anser det viktigt att varken arbetsgivaren eller arbetstagaren försätts i en orimlig situation genom att arbetstagaren ingår en tjänstgöringsförbindelse och deltar i fredsbevarande verksamhet. I 6 § 3 mom. lagen om fredsbevarande verksamhet bestäms att om den som har ingått en förbindelse underlåter att utan giltigt skäl infinna sig till utbildning eller tjänstgöring kan försvarsministeriet ålägga honom att ersätta staten för utgifterna för hans utbildning eller tjänstgöring. Företag kan å sin sida drabbas av ekono-

miska förluster eller svårigheter om någon av stor betydelse för företagets verksamhet med kort varsel övergår till fredsbevarande uppgifter för en lång eller obestämd tid.

För att kunna förebygga missförhållanden och jämka samman motstridiga intressen är det viktigt att allsidig information ges om konsekvenserna innan någon förbinder sig att delta i fredsbevarande uppgifter och att kallelsen till utbildning eller tjänstgöring sker med så långt varsel som möjligt. Dessutom bör arbetsgivaren underrättas om utbildningen eller tjänstgöringen

och om återkomsten från den fredsbevarande verksamheten i så god tid som möjligt. Ett sakligt förfarande minskar motsättningarna på arbetsplatserna och gör det lättare för arbetsgivare och arbetstagare att nå samförstånd.

Utlåtande

Arbetspolitiska utskottet anför vördsamt

att försvarsutskottet bör beakta det som sägs i detta utlåtande.

Helsingfors den 20 februari 1998

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Reijo Lindroos /sd
vordf. Armas Komi /cent
medl. Tuula Haatainen /sd (delvis)
Anne Huotari /vänt (delvis)
Kari Kantalainen /saml
Kyösti Karjula /cent
Hannu Kemppainen /cent
Anne Knaapi /saml
Heikki Koskinen /saml

Pirkko Peltomo /sd
Heikki Rinne /sd
Outi Siimes /saml
Raimo Tiilikainen /sv
Marja-Leena Viljamaa /sd
Pertti Virtanen /rdgv (delvis)
Jorma Vokkolainen /vänt
suppl. Johannes Koskinen /sd.

AVVIKANDE ÅSIKT

Motivering

Premisserna för regeringens proposition om förbättring av arbets- och tjänsteförhållanden utifrån den fredsbevarande verksamheten är motiverade. Det är positivt att man önskar få till stånd en ökning av antalet sökande till fredsbevarande verksamhet för att därigenom kunna välja ut dem som är mest lämpade för saken.

Vi vill emellertid ta fasta på en omständighet som har kommit fram vid utfrågningen av sakkunniga i utskottet. En del av de sakkunniga som utskottet hört ansåg att förbättrade arbets- och tjänsteförhållanden kan försvåra sysselsättningen av dem som förbundit sig att delta i fredsbevarande verksamhet. Förbättringen medför problem framför allt för små företag och arbetsgivare med få anställda. Små och medelstora företag kan drabbas av extra kostnader bland annat för utbildning av vikarier. Också att reservera en arbetsplats på en lång eller obestämd tid för nå-

gon som bara arbetat en kort tid kan vara orimligt både för vikarien och för arbetsgivaren.

Varken arbetsgivaren eller arbetstagaren bör försättas i en oskälig situation på grund av tjänstgöringsförbindelsen eller deltagande i fredsbevarande verksamhet. I synnerhet i små företag måste därför problem i samband med uppgifterna och arbetssituationen betraktas som ett sådant giltigt skäl som avses i lagrummet.

Vi anser att de svårigheter som åsamkas framför allt små företag måste uppmärksammas i betänkandet.

Förslag

Med stöd av det ovan sagda anför vi

att försvarsutskottet bör beakta det som sägs i denna avvikande åsikt när det utarbetar sitt betänkande.

Helsingfors den 20 februari 1998

Armas Komi /cent
Hannu Kemppainen /cent